

OCHRONA SYSTEMÓW OPERACYJNYCH

Bezpieczeństwo, definicje, pojęcia

CYBERBEZPIECZEŃSTWO 2.0

Cyberbezpieczeństwo dla gospodarki przyszłości
nr umowy POWER.03.05.00-00-Z308/18-00

Autor: Dr inż. Zbigniew Sołtys

Plan wykładu

1. Wprowadzenie
2. Definicje i pojęcia związane z bezpieczeństwem
3. Ataki na bezpieczeństwo
4. Zasady bezpieczeństwa
5. Zagadnienia bezpieczeństwa systemów operacyjnych

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita Polska

Politechnika
Wrocławska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Tematy wykładów

Lp	Temat wykładu
1	Wprowadzenie. Pojęcia związane z bezpieczeństwem systemów komputerowych.
2	Architektura systemów operacyjnych: jądro, systemy plików, procesy, pamięć, użytkownicy
3	Uwierzytelnianie: hasło, żeton, dane biometryczne. Zdalne uwierzytelnianie. Bezpieczeństwo uwierzytelniania – Kerberos, SASL, PAM, usługi katalogowe
4	Narzędzia ochrony sieciowej (zapory sieciowe bezstanowe, stanowe, aplikacyjne
5	Użytkownicy w systemie operacyjnym. Modele uprawnień: ACL – Access Control List, RBAC Role Base Access Control
6	Modele dostępu do zasobów: Mandatory Access Control (MAC), Discretionary Access Control (DAC)
7	Zagrożenia i ataki na system operacyjny

Tematy wykładów cd.

Lp	Temat wykładu
8	Planowanie i wzmacnianie bezpieczeństwa (utwardzanie) systemu operacyjnego
9	Bezpieczeństwo systemu Linux/Unix.
10	Bezpieczeństwo systemu Windows
11	Bezpieczeństwo aplikacji z uwzględnieniem bezpiecznego programowania
12	Bezpieczeństwo wirtualizacji
13	Strategie i tendencje w bezpieczeństwie systemów
14	Strategie i tendencje w bezpieczeństwie systemów cd.
	Kolokwium zaliczeniowe – termin 1
15	Kolokwium zaliczeniowe – termin 2

1. Bezpieczeństwo systemów informatycznych, zasady i praktyka, William Stallings, Lawrie Brown, wydanie IV, Helion, tom I i tom II.
2. Operating Systems: Internals and Design Principles, Eighth Edition By William Stallings
3. Bezpieczeństwo w Unixie i Internecie, Simson Garfinkel, Gene Spafford, O`Reilly & Associates, Inc. Wydawnictwo RM
4. Kali Linux, Ric Messier, Helion
5. Pamięć Nieulotna, Edward Snowden , Insignis Media
6. Zasoby internetowe

Główna różnica między ochroną a bezpieczeństwem polega na tym, że:

Bezpieczeństwo koncentruje się na zagrożeniach zewnętrznym systemu komputerowego poprzez przyznawanie dostępu do systemu uwierzytelnionym użytkownikom.

Ochrona koncentruje się na zagrożeniach wewnętrznym w systemie komputerowym poprzez organizowanie dostępu do zasobów systemowych w oparciu o mechanizm autoryzacji.

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita Polska

Politechnika
Wrocławska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Bezpieczeństwo:

Systemy bezpieczeństwa obejmują bezpieczeństwo zasobów systemowych pod kątem złośliwych zmian, nielegalnego dostępu itp. Zabezpieczenie wykorzystuje mechanizm uwierzytelniania i szyfrowania w celu umożliwienia użytkownikowi korzystania z systemu.

Ochrona:

Zapewnia prawidłowy dostęp do zasobów systemowych tylko przez procesy uprawnionych użytkowników np. określa, które pliki mogą być dostępne lub modyfikowane przez użytkownika.

System operacyjny może działać na segmentach pamięci, procesorze i innych zasobach na innym poziomie ochrony.

Definicja bezpieczeństwa

Mówiąc bezpieczeństwo komputerowe (ang. computer security), mamy w istocie na myśli wszelkiego rodzaju aktywa (dobra, ang. assets) związane z komputerami, które są podatne na różnego rodzaju zagrożenia i których ochrona wymaga podejmowania różnego rodzaju działań.

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita Polska

Politechnika
Wrocławska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Zapewnienie bezpieczeństwa to środki i regulacje zapewniające poufność, nienaruszalność i dostępność **aktywów systemu informacyjnego**, w tym sprzętu, oprogramowania, programów fabrycznie wbudowanych oraz przetwarzanych, oraz przechowywanych danych i transmitowanych informacji.

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita Polska

Politechnika
Wrocławska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Internal/Interagency Report NISTIR 7298 (Glossary of Key Information Security Terms) — tłum. Helion

Cele bezpieczeństwa

Bezpieczeństwo aktywów rozumiane jest więc jako:

- Poufność - danych, informacji
- Integralność - danych, programów ale także systemu informatycznego
- Dostępność - danych i systemów

Te trzy pojęcia określane są często jako triada CIA

- nazwa pochodzi od pierwszych liter słów confidentiality, integrity i availability

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita Polska

Politechnika
Wrocławska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Informacja bezpieczna

Informacja bezpieczna to taka, która poprzez swoją zawartość udowadnia, że jest:

- Poufna (zaszyfrowana),
- Integralna (autentyczna - nie została zmieniona),
- Dostępna - była i jest dostępna tylko osobom do tego upoważnionym.
- Niekiedy także niezaprzeczalna (posiada cechy jednoznacznej identyfikacji z nadawcą - niezaprzeczalności nadania,)

Jeżeli informacja nie posiada którejś z wymienionych wyżej cech, to może się okazać że została ujawniona.

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita Polska

Politechnika
Wrocławska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Poufność

Ochrona danych przed odczytem i kopiowaniem przez osobę nieupoważnioną.

Ten typ bezpieczeństwa obejmuje nie tylko ochronę danych w całości, ale również poszczególnych jej fragmentów.

Ochrona poufności polega również na zapewnieniu kontroli nad gromadzeniem, przechowywaniem i ujawnianiem informacji.

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita Polska

Politechnika
Wrocławska

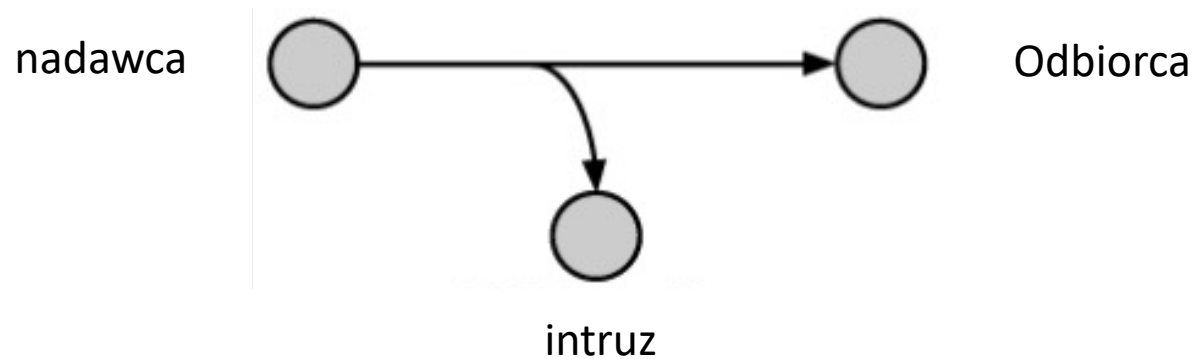

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Atak na poufność:

- Przechwytywanie danych w sieci
- Kopiowanie plików lub programów

Integralność - Spójność danych:

- Ochrona informacji (w tym programów) przed usunięciem lub jakimikolwiek zmianami bez pozwolenia właściciela.
- Chronione informacje obejmują również system informatyczny - zapisy systemu rozliczania (logi systemowe), kopie zapasowe, atrybuty plików (dostęp do plików).

Integralność

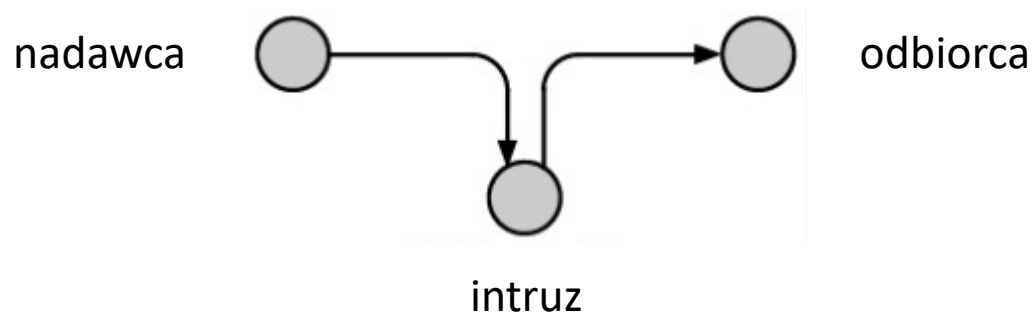
Strona nieautoryzowana uzyskuje dostęp do aktywów ale również je narusza

Atak na spójność to:

Zmiana wartości w plikach danych

Modyfikacja programu

Modyfikacja wiadomości transmitowanych siecią

Dostępność

- Ochrona świadczonych usług przed zniekształceniem i uszkodzeniem.
- Zapewnienie natychmiastowego dostępu do usług przez upoważnionych użytkowników.

Jeśli użytkownik potrzebuje skorzystać z systemu, który jest niedostępny, skutek jest taki sam, jak gdyby z systemu usunięto dane.

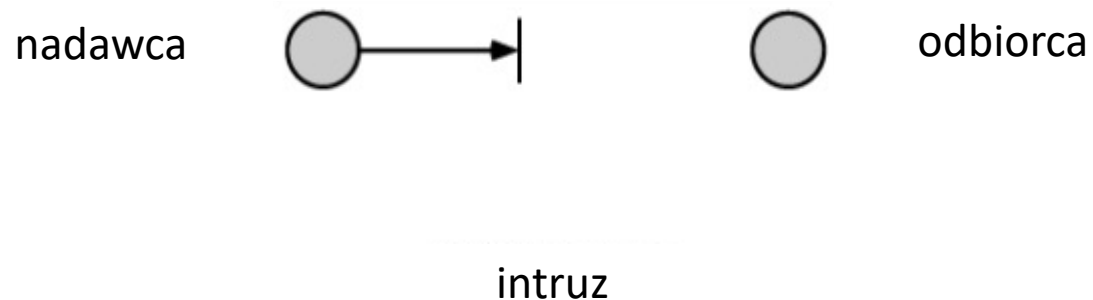

Atak na dostępność:

- Przerwanie przepływu
- Aktywa ulegają zniszczeniu – stają się niedostępne – zniszczenie dysku, zablokowanie sieci itp.

Ponadto

Niezaprzeczalność

- Brak możliwości wyparcia się swego uczestnictwa w całości lub w części wymiany danych.
- Zapewnienie niezaprzeczalności transakcji jest jedną z cech podpisu kwalifikowanego.
- Podpis umieszczony jest na karcie kryptograficznej zawierającej poświadczony certyfikat, który wiąże dane osoby z kluczem publicznym. Karta zawiera również klucz prywatny.

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita Polska

Politechnika
Wrocławska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Ataki na aktywa

Aktywa komputerowe i sieciowe z przykładami ataków

	Dostępność	Poufność	Nienaruszalność
Sprzęt	Wyposażenie zostało skradzione lub unieruchomione, uniemożliwiając świadczenie usług	Zdeszyfrowany napęd (jednostka pamięci) USB	
Oprogramowanie	Usunięto programy, co uniemożliwia dostęp do nich użytkownikom	Wykonano kopię oprogramowania bez upoważnienia	Działający program jest modyfikowany, aby spowodować awarię podczas wykonywania lub wykonać niepożądane zadanie

Ataki na aktywa cd.

Aktywa komputerowe i sieciowe z przykładami ataków

	Dostępność	Poufność	Nienaruszalność
Dane	Następuje usunięcie plików, co uniemożliwia dostęp do nich użytkownikom	Wykonano nielegalne czytanie danych. Analiza statystyczna danych ujawnia głębsze dane	Istniejące pliki zostały zmodyfikowane lub sfabrykowano nowe pliki
Linie i sieci komunikacyjne	Linie komunikacyjne lub sieci stają się niedostępne	Następuje czytanie komunikatów. Obserwowana jest charakterystyka ruchu komunikatów	Komunikaty są modyfikowane, usuwane, zmieniona zostaje ich kolejność. Dochodzi do fabrykowania fałszywych komunikatów

Wg. Bezpieczeństwo systemów operacyjnych - Helion

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita Polska

Politechnika
Wrocławska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Ogólne zasady bezpieczeństwa 1/4

- Nie ma bezwzględnej miary bezpieczeństwa i nie ma całkowicie bezpiecznych systemów informatycznych.
- Mówimy o stopniu zaufania do systemu w odniesieniu do określonych w tym zakresie wymagań stawianych systemowi.
- Skuteczność zabezpieczeń zależy od ludzi. System bezpieczeństwa nie uchroni systemu informatycznego jeśli zawiedzie człowiek.

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita Polska

Politechnika
Wrocławska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Ogólne zasady bezpieczeństwa 2/4

- Nie istnieje żaden algorytm który dla dowolnego systemu ochrony może określić czy ta ochrona jest skuteczna
- System bezpieczeństwa musi stosować łącznie różne metody ochrony w przeciwnym razie będzie posiadać luki.
- Poziom bezpieczeństwa jest taki jakie jest najłabsze ogniwo (często człowiek)

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita Polska

Politechnika
Wrocławska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Ogólne zasady bezpieczeństwa 3/4

- System informatyczny zabezpieczony dzisiaj nie jest bezpieczny jutro !
- Codziennie powstają nowe szkodliwe programy i wirusy
- Postęp technologiczny stwarza nowe możliwości (np. szybsze komputery to szybsze łamanie haseł)
- Bezpieczeństwo jest procesem i musi podlegać częstej weryfikacji.

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita Polska

Politechnika
Wrocławska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Podstawą do poprawienia bezpieczeństwa w systemach informatycznych jest odpowiedź na trzy podstawowe pytania:

- Co chronić?
- Przed czym chronić? – analiza ryzyka
- Jak chronić?

Ponadto: ocena ryzyka odpowiada na pytanie

Ile czasu, wysiłku i pieniędzy można poświęcić, aby zapewnić sobie odpowiednią ochronę?

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita Polska

Politechnika
Wrocławska

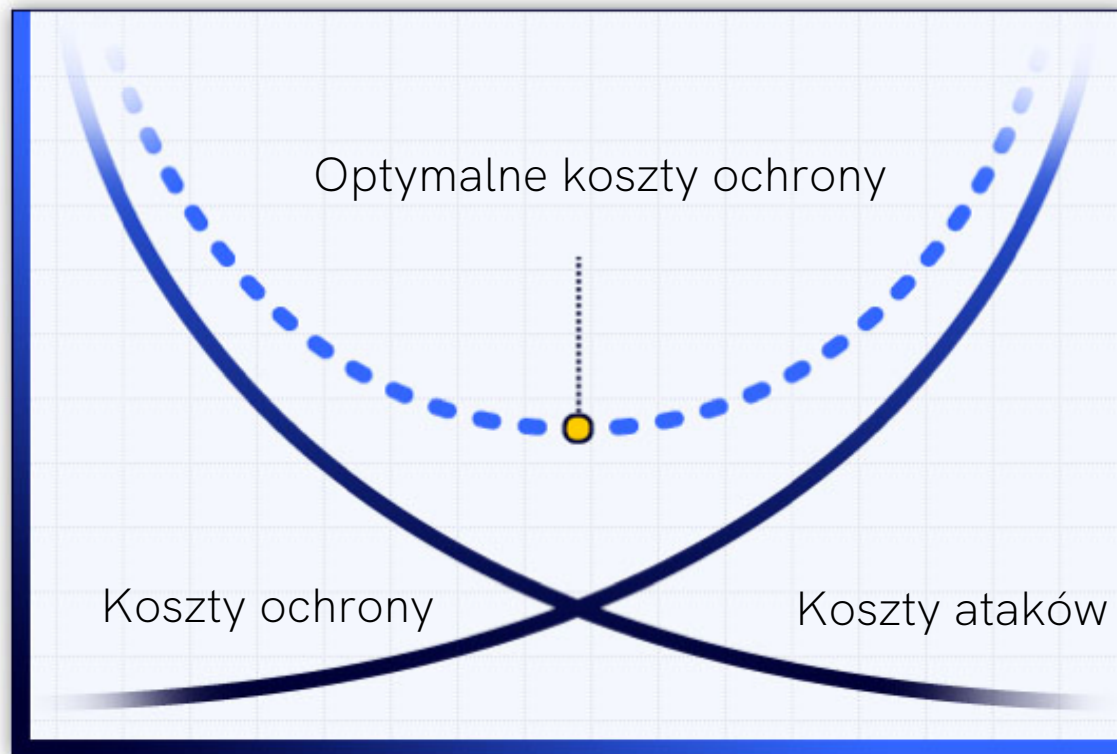
Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Koszty bezpieczeństwa

koszt

bezpieczeństwo

Racjonalizacja kosztów. Na podstawie analizy ryzyka

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita Polska

Politechnika
Wrocławska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Do elementów wymagających ochrony należy zaliczyć:
środki materialne, np.:

- komputery,
- dane o charakterze strategicznym,
- kopie zapasowe i archiwa,
- wydruki,
- nośniki z komercyjnym oprogramowaniem,
- urządzenia i okablowanie komunikacyjne,
- dane osobowe,
- dane audytu.

Środki niematerialne, np.:

- bezpieczeństwo i zdrowie pracowników,
- prywatność użytkowników,
- hasła pracowników,
- wizerunek publiczny i reputacja,
- dobre imię klientów,
- zdolności produkcyjne lub do prowadzenia usług,
- dane konfiguracyjne sprzętu

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita Polska

Politechnika
Wrocławska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Jak chronić - Analiza ryzyka

Analiza ryzyka obejmuje – prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia i koszty szkody poniesionej w wyniku wystąpienia zdarzenia.

- trzęsienie ziemi ?
- powódź ?
- pożar ?
- awaria zasilania ?
- wirusy ?
- hakerzy ?
- niewyszkoleni pracownicy ?
- niezadowoleni administratorzy ?

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita Polska

Politechnika
Wrocławska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Stosować Politykę Bezpieczeństwa Informacji w organizacji.

Polityka to zbiór dokumentów opisujących zasady i sposoby ochrony informacji przetwarzanych w organizacji.

Norma PN-ISO/IEC 27002 zaleca aby organizacje określiły „politykę bezpieczeństwa informacji” zatwierdzoną przez kierownictwo, w której określono podejście organizacji do zarządzania jej celami bezpieczeństwa informacji.

Przykłady:

https://www.zarz.umed.wroc.pl/images/rektor/2017/109_0.pdf

https://www.wns.uni.wroc.pl/attachments/142_2017_Regulamin-bezp_info_2020-02-26_14-52-30.pdf

Od czego zależy bezpieczeństwo

W normie ISO/IEC27001 wyróżniono jedenaście obszarów, mających wpływ na bezpieczeństwo informacji w organizacji:

1. Polityka bezpieczeństwa;
2. Organizacja bezpieczeństwa informacji;
3. Zarządzanie aktywami;
4. Bezpieczeństwo zasobów ludzkich;
5. Bezpieczeństwo fizyczne i środowiskowe;
6. Zarządzanie systemami i sieciami;
7. Kontrola dostępu;
8. Zarządzanie ciągłością działania;
9. Pozyskiwanie, rozwój i utrzymanie systemów informatycznych;
10. Zarządzanie incydentami związanymi z bezpieczeństwem informacji;
11. Zgodność z wymaganiami prawnymi i własnymi standardami

Ogólnie - Techniki zabezpieczeń

- Organizacyjne – Polityka Bezpieczeństwa Informacji
- Administracyjne – wymagania w stosunku do pracowników
- Fizyczne – strefy chronione – serwerownie, urządzenia sieciowe
- Programowe – Firewall, programy detekcji intruzów

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita Polska

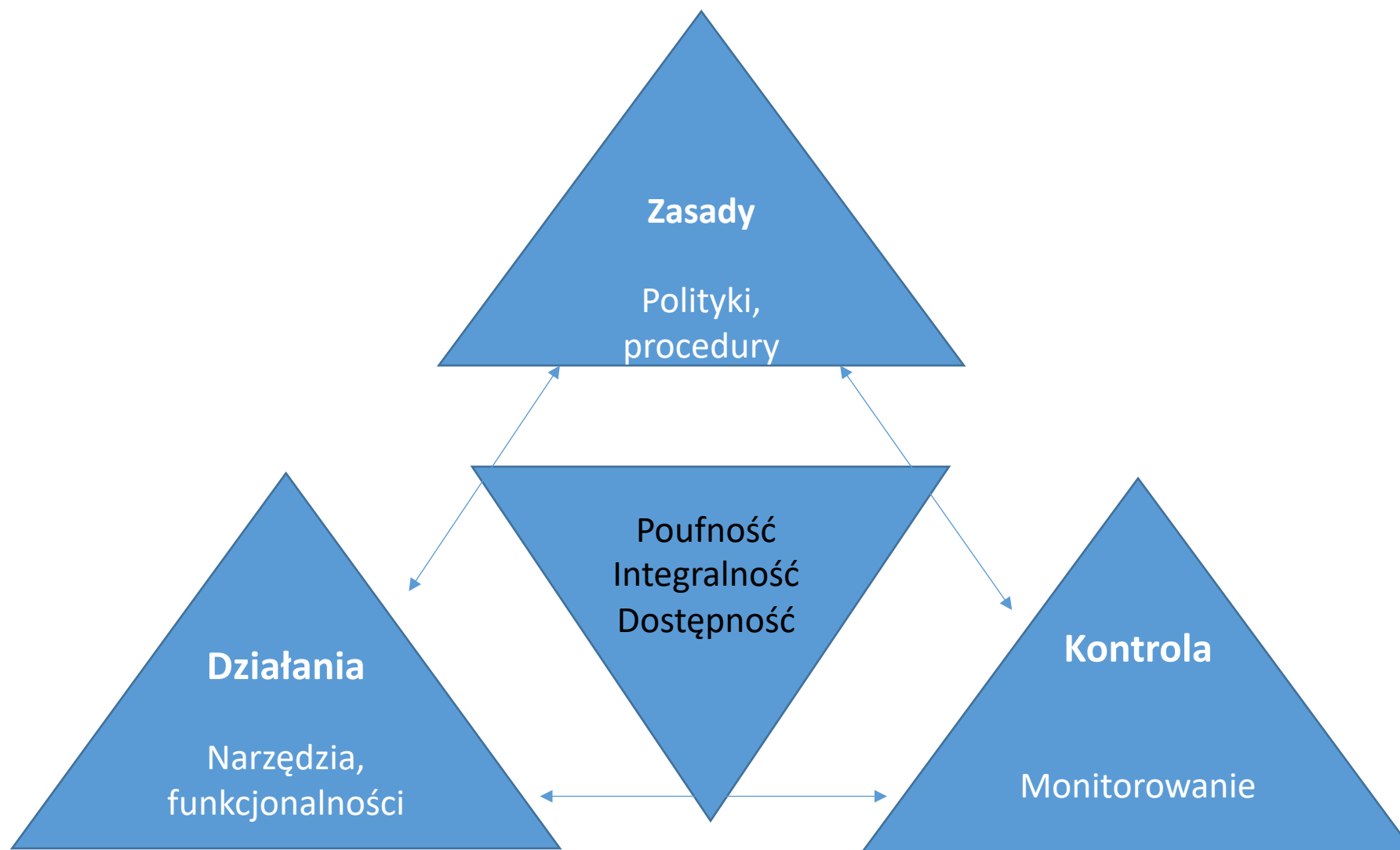
Politechnika
Wrocławska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Składowe bezpieczeństwa informacji

Normy ISO

12207 Information technology — Software lifecycle processes, 1997

13335 Management of information and communications technology security, 2004

27000 ISMS — Overview and Vocabulary, luty 2016

27001 ISMS — Requirements, październik 2013

27002 Code of Practice for Information Security Controls, październik 2013

27003 Information security management system implementation guidance, 2010

27004 Information security management — Measurement, 2009

27005 Information Security Risk Management, czerwiec 2011

27006 Requirements for bodies providing audit and certification of information security management systems, 2015

31000 Risk management — Principles and guidelines, 2009

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita Polska

Politechnika
Wrocławska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

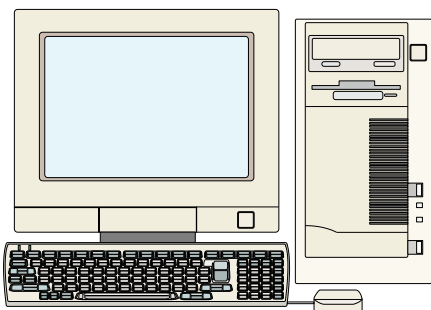
Zródło ataków	Częstość w %
Grupy cyberprzestępców	59 %
Pracownicy	55%
Haktywiści	53%
Hakerzy indywidualni	44%
Podwykonawcy w firmie	36 %
Organizacje rządowe	35 %
Dostawcy	14 %
Partnerzy biznesowi	12 %
Klienci	11 %
Inni	5 %

Systemy operacyjne – środowisko przetwarzania danych

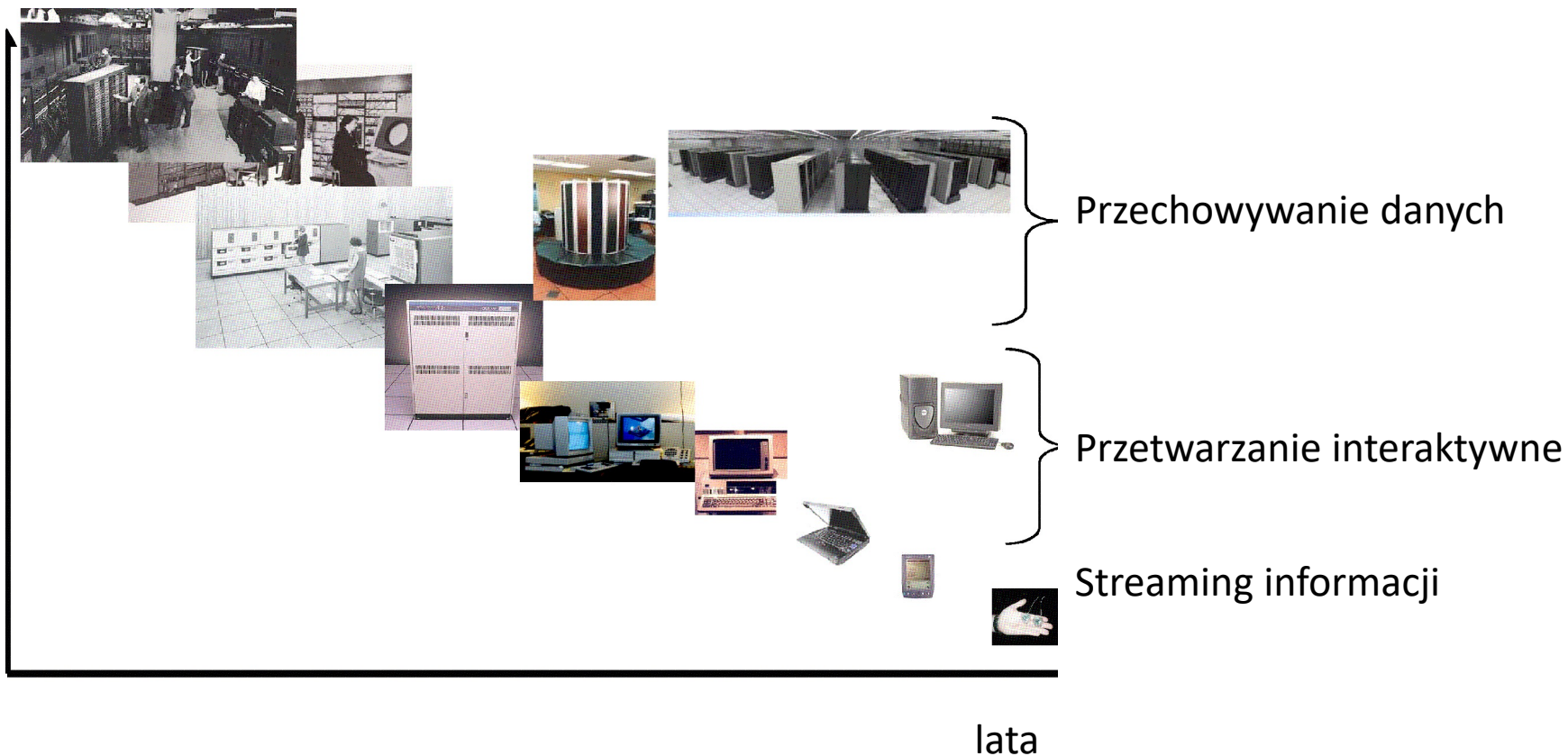
Wykorzystanie systemów operacyjnych
miejsca przetwarzania danych

Wg William Stallings

Zmiana dostępności systemów operacyjnych w czasie – obecnie kilka systemów na osobę

Liczba osób na jeden komputer

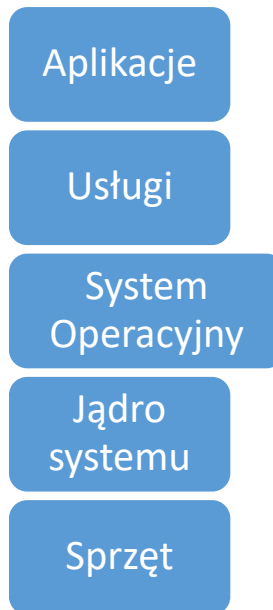
Systemy operacyjne - złożoność

System operacyjny	Liczba linii kodu w milionach
Windows NT 4.0 (1996)	11.50
Android	12.00
Boeing 787, total flight software	14.00
Windows Vista (2007)	50.00
Facebook (without backend code)	62.00
Debian 5.0 codebase	68.00
Mac OS X 10.4	86.00
Software in typical new car, 2013	100.00
Google	2,000.00

Warstwy systemu komputerowego

Na którym poziomie zabezpieczać ?

Zabezpieczenie warstwy wyższej zazwyczaj może być zaatakowane z warstw niższych

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita Polska

Politechnika
Wrocławska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Podstawa zabezpieczania to separacja.

Separacja może być realizowana na czterech poziomach:

- Fizycznym

Obiekty fizyczne jak CPU, drukarki, itp.

- Czasowym

Wykonywanie procesów w różnym czasie

- Logicznym

Tworzenie domen – użytkownik ma wrażenie że jest sam w systemie

- Kryptograficznym

Zakodowanie danych, inni nie mogą ich odczytać

Szczególnie chronione powinny być te zasoby , które można udostępniać, np.

- Pamięć
- Urządzenia I/O (dyski, drukarki, napędy itp.)
- Programy, procedury
- Dane

Inne mechanizmy systemu operacyjnego jak:

- zarządzanie plikami - logiczne,
- zarządzanie pamięcią - fizyczne
- sterowanie szyną systemową
- kontrola przerwań
- rejestry statusu

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita Polska

Politechnika
Wrocławska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Istnieje kilka podstawowych elementów, które są fundamentalne dla zaufanych systemów operacyjnych:

- **jądro**

to część systemu operacyjnego realizująca funkcjonalności na najniższym poziomie

- **jądro bezpieczeństwa**

jest odpowiedzialne za egzekwowanie mechanizmów bezpieczeństwa całego systemu operacyjnego

- **monitor referencyjny (RM)**

jest częścią jądra bezpieczeństwa, która kontroluje dostęp do obiektów

- **zaufana baza obliczeniowa (TCB)**

to wszystkie informacje w zaufanym systemie operacyjnym niezbędne do wymuszenia polityki bezpieczeństwa

- Polityka bezpieczeństwa to deklaracja bezpieczeństwa, jakiego oczekujemy od systemu do egzekwowania.

Politykę można wyrazić jako szereg dobrze zdefiniowanych, spójnych i wykonalnych zasad.

- Model bezpieczeństwa jest reprezentacją polityki bezpieczeństwa dla systemu operacyjnego.
- Formalny model bezpieczeństwa to opis matematyczny zasad polityki bezpieczeństwa.

Model ten może być używany do przeprowadzenia formalnych dowodów bezpieczeństwa.

Budowa bezpiecznego systemu operacyjnego

Stworzenie bezpiecznego systemu operacyjnego może być wykonane w sześciu krokach:

- analiza systemu
- wybrać / zdefiniować politykę bezpieczeństwa
- wybrać / utworzyć model bezpieczeństwa (na podstawie polityki)
- wybrać metodę realizacji
- wykonać projekt (konceptyjny)
- zweryfikować poprawność projektu
- dokonać implementacji
- zweryfikować realizację

Pomiędzy wszystkimi powyższymi krokami istnieją pętle sprzężenia zwrotnego

We wszystkich powyższych krokach mogą wystąpić błędy

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita Polska

Politechnika
Wrocławska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Trusted Computer System Evaluation Criteria (TCSEC, Orange Book)

TCSEC koncentruje się głównie na zapewnieniu poufności informacji.

Wyróżnia się w nim 4 poziomy kryteriów oznaczone D, C, B, A.

D - [ochrona minimalna](#) (ang. Minimal Protection)

C1 - [ochrona uznaniowa](#) (ang. Discretionary Protection)

C2 - [ochrona z kontrolą dostępu](#) (ang. Controlled Access Protection)

B1 - [ochrona z etykietowaniem](#) (ang. Labeled Security Protection)

B2 - [ochrona strukturalna](#) (ang. Structured Protection)

B3 - [ochrona przez podział](#) (ang. Security Domains)

A1 - [konstrukcja zweryfikowana](#) (ang. Verified Design)

Common Criteria Assurance Levels (EAL)

aktualnie obowiązujący standard będący w istocie połączeniem ITSEC, TCSEC oraz CTCPEC (Kanada).

Od 1996 powszechnie znany jako Common Criteria for Information Technology Security Evaluation (CC; <http://www.commoncriteria.org>).

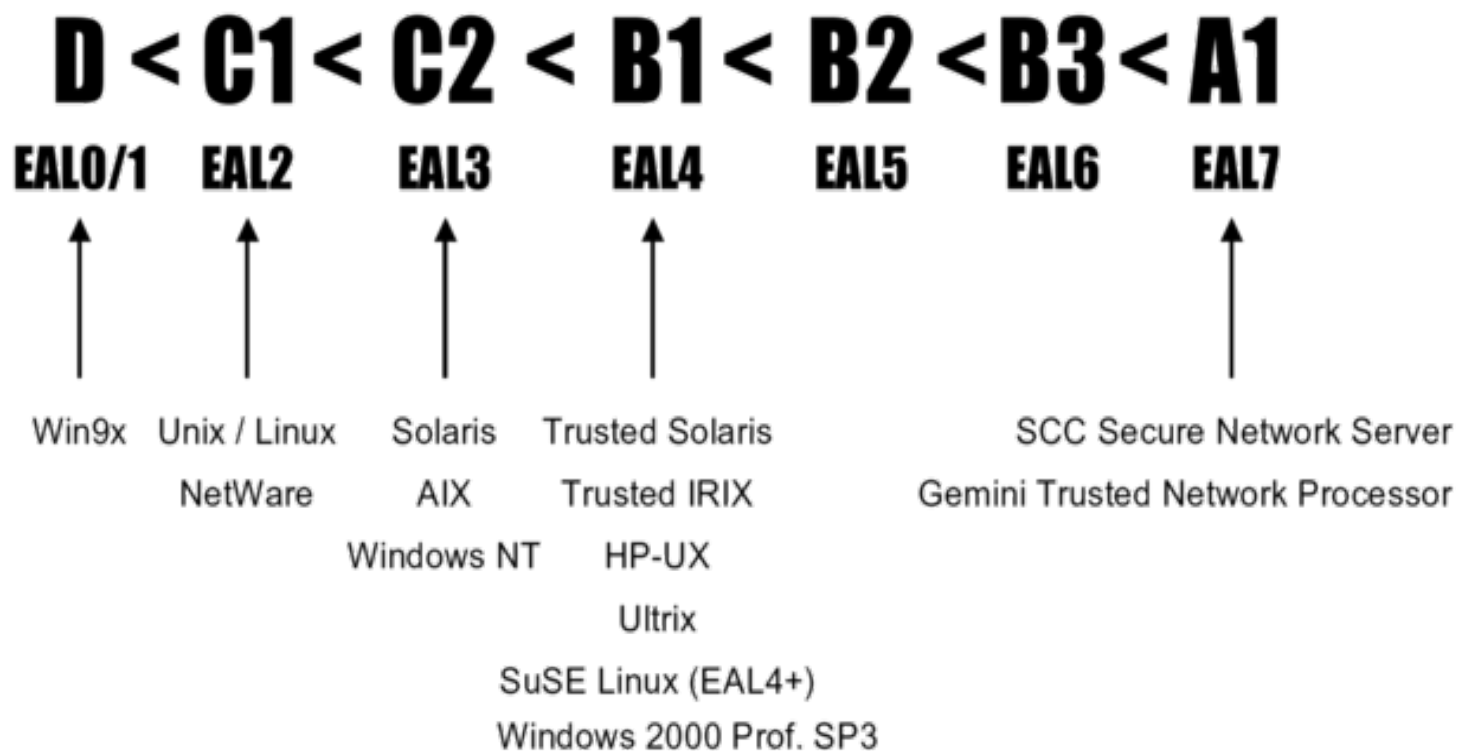
Od 1999 roku zaakceptowany jako międzynarodowa norma ISO15408 (EAL v.2).

CC również definiuje poziomy kryteriów bezpieczeństwa (EAL 0 do EAL 7)

Porównanie klas bezpieczeństwa

Orange book

Common criteria

<http://www.radium.ncsc.mil/tpep/>
http://niap.nist.gov/cc-scheme/vpl/vpl_type.html

Najważniejsze pojęcia związane z bezpieczeństwem systemów informatycznych to
Poufność, integralność, dostępność aktywów.

Ważne pytania to:

- Co chronić?

Aktywa -środki materialne i niematerialne

- Przed czym chronić?

Ataki na poufność, integralność dostępność - analiza ryzyka

- Jak chronić?

Realizacja ustalonych sposobów postępowania – polityki bezpieczeństwa w odniesieniu
do aktywów i systemów operacyjnych

CYBERBEZPIECZEŃSTWO 2.0

Bezpieczeństwo systemów Operacyjnych

AUTOR Zbigniew Sołtys

E-MAIL zbigniew.soltys@pwr.edu.pl

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

**Rzeczpospolita
Polska**

Politechnika Wrocławska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, Priorytet III Szkolnictwo Wyższe dla gospodarki i rozwoju, Działanie 3.5 Kompleksowe programy szkół wyższych w ramach konkursu nr POWR.03.05.00-IP.08-00-PZ3/18 na Zintegrowane Programy uczelni – Ścieżka III, nr umowy POWR.03.05.00-00-Z308/18-00
Tytuł projektu: „Cyberbezpieczeństwo dla gospodarki przyszłości”